

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2022.3.30.
SWD(2022) 86 final

BIZOTTSÁGI SZOLGÁLATI MUNKADOKUMENTUM
A HATÁSVIZSGÁLATI JELENTÉS VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓJA

amely a következő dokumentumot kíséri

Javaslat
AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS IRÁNYELVE

a 2005/29/EK és a 2011/83/EU irányelv módosításáról, a fogyasztók zöld átállásban való szerepvállalásának a tisztességtelen gyakorlatokkal szembeni hatékonyabb védelem és a hatékonyabb tájékoztatás révén történő növelése tekintetében

{COM(2022) 143 final} - {SEC(2022) 166 final} - {SWD(2022) 85 final}

Összefoglaló
A fogyasztók zöld átállásban való szerepvállalásának a növelését célzó kezdeményezésre vonatkozó hatásvizsgálat
A. A fellépés szükségessége
Mi a probléma lényege, és miért jelent problémát uniós szinten?
A hatásvizsgálat szerint a fogyasztók: - nem rendelkeznek megbízható információkkal a termékek fenntarthatóságáról (környezeti jellemzőiről, élettartamáról és javíthatóságáról), megtévesztő kereskedelmi gyakorlatokkal (a termékek korai elavulásával, a különböző szervezetek által alkalmazott zöldrefestéssel, valamint a fenntarthatósági címkék és a digitális információs eszközök átláthatóságának és hitelességének a hiányával) szembesülnek. Ezek ellentétesek az európai zöld megállapodás céljával, amely a környezeti szempontból fenntarthatóbb gazdaságra és társadalomra való átállás – a „zöld átállás” – elősegítésére irányul. Ezek a problémák hátrányosak: - a fogyasztókra nézve, mivel az optimálistól elmaradó döntések meghozatalára késztetik őket, csökkentik a jelenleg elérhető környezeti információk iránti bizalmukat, és megakadályozzák őket abban, hogy aktívan részt vegyenek a zöld átállásban. - a valóban fenntartható termékeket kínáló vállalatokra nézve, azokkal a vállalatokkal szemben, amelyek nem kínálnak fenntartható termékeket. Egyes vállalatoknál pedig szükségtelenül magas megfelelési költségek jelentkezhetnek amiatt, hogy az uniós országok eltérő nemzeti megoldásokat kezdenek bevezetni a fent említett problémákra. Végül pedig a nem fenntartható fogyasztási döntések környezetre gyakorolt hatásai jelenleg nem kapnak kellő figyelmet. A vizsgálat két fő kiváltó okot azonosított: - a piac nem működik megfelelően, ami abból ered, hogy nincsenek olyan megfelelő gazdasági ösztönzők, amelyek a vállalatokat a termékek fenntarthatóságával kapcsolatos tájékoztatás nyújtására vagy az azonosított gyakorlatok megszüntetésére ösztönöznék; - nem megfelelő az uniós szabályok adaptálása, ami megnehezíti a nemzeti hatóságok számára, hogy hatékonyan kezeljék az általuk azonosított problémákat.
Mit kellene elérni?
A kezdeményezés céljai: - annak biztosítása, hogy az Unió egységes piaca mind a fogyasztók, mind a kereskedők érdekében zökkenőmentesen működjön; - a fogyasztás szerepének a hangsúlyozása az EU éghajlat-politikai célkitűzéseinek az elérésével és a környezetvédelemmel kapcsolatban. A keresleti oldalon a kezdeményezésnek javítania kell a fogyasztók hátrányos helyzetén, növelnie kell a fogyasztói bizalmat, és képessé kell tennie a fogyasztókat arra, hogy aktív szerepet vállaljanak a zöld átállásban. A kínálati oldalon a kezdeményezés célja az egyenlő versenyfeltételek és a jogbiztonság vállalatok számára történő biztosítása. Az egyedi célkitűzések a következők: - a fogyasztók számára lehetővé kell tenni, hogy tájékozott vásárlási döntéseket hozzanak (elő kell mozdítani a fenntartható fogyasztást); - meg kell szüntetni azokat a gyakorlatokat, amelyek eltérítik a fogyasztókat a fenntartható fogyasztási döntésektől;

3. biztosítani kell az uniós szabályok hatékonyabb és következetesebb alkalmazását.
Milyen többletértéket képvisel az uniós szintű fellépés (szubszidiaritás)?
A fogyasztóvédelem az uniós kormányok és az EU közös hatáskörébe („megosztott hatáskörébe”) tartozik, tehát az EU szükség esetén intézkedéseket hozhat. A kezdeményezés olyan problémák kezelésére irányul, amelyek széles körben elterjedtek, és amelyek az egész EU-ban ugyanazon okokból eredeztethetők. Mivel a problémák megoldása érdekében az uniós tagállamok egyoldalúan egyedi jogszabályokat dolgoznak ki, az e kezdeményezésen keresztül megvalósuló uniós szintű fellépés csökkentené az egységes piac jogi széttagoltságát, valamint mérsékelné a határokon átnyúló kereskedelem akadályait és a fogyasztóvédelem egyenlőtlen szintjével kapcsolatban ebből eredő következményeket. Végül pedig az éghajlatváltozás és a környezetkárosodás nem áll meg az országhatároknál: egy adott ország nem fenntartható fogyasztása más országokra is hatással lehet. Ezért az uniós szintű együttes fellépéssel az EU egésze tekintetében hatékonyabban kezelhető lenne ez a probléma.
B. Megoldások
Milyen alternatívák kínálóznak a célkitűzések elérésére? Van-e előnyben részesített alternatíva? Amennyiben nincs, miért nincs?
A vizsgálat számos olyan előnyben részesített alternatívát azonosított, amely biztosítaná, hogy ez a kezdeményezés összhangban legyen más, jelenleg előkészítés alatt álló kezdeményezésekkel (a „zöld állításokra” és a „fenntartható termékekre” vonatkozó kezdeményezéssel). Az alábbi előnyben részesített alternatívák önállóan alkalmazhatók, és több esetben is olyan általános szabályokat írnak elő, amelyeknek a másik két kezdeményezés hasznos kiegészítőjeként fog szolgálni: 1. a tartósságra vonatkozó gyártói jótállás meglétéről (vagy hiányáról), valamint az ingyenes szoftverfrissítések biztosításának az időtartamáról történő tájékoztatás; 2. adott esetben javíthatósági pontszám vagy egyéb releváns javítási információk megadása, amennyiben azok rendelkezésre állnak; 3. a korai elavulással összefüggő egyes gyakorlatok megtiltása; 4. a környezetbarát jellegre vonatkozó állítások tisztességességét biztosító szabályok elfogadása, többek között egyes zöldrefestési gyakorlatok megtiltása révén; 5. a fenntarthatósági címkék és a fenntarthatósági információk eszközök átláthatóságát és hitelességét biztosító szabályok elfogadása. <i>Hogyan valószínűsíthető ez meg?</i> – Az 1. és a 2. alternatíva a fogyasztói jogokról szóló irányelv (2011/83/EU irányelv) célzott módosítása útján valósul meg. – A 3., a 4. és az 5. alternatíva a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv (2005/29/EK irányelv) célzott módosítása útján valósul meg. <i>Melyek az érintett termékek?</i> – Az 1. alternatíva esetében minden áru, kivéve a szoftverfrissítéseket, amelyek csak bizonyos árukra vonatkoznak. Ezenkívül az a döntés született, hogy a kereskedőknek csak az energiafelhasználó termékek esetében kell tájékoztatást nyújtaniuk arról, hogy nem áll rendelkezésre a tartósságra vonatkozó gyártói jótállás. . – A 2. alternatíva esetében nem került sor az érintett termékek körének a meghatározására (az intézkedést minden olyan esetben alkalmazni kell majd, amikor az alkalmazandó jogszabályok értelmében az érintett információt elérhetővé kell tenni). – A 3., a 4. és az 5. alternatíva esetében szintén nem határozták meg a termékek körét, mivel ezek az

intézkedések bizonyos kereskedelmi gyakorlatokra vonatkoznak, az érintett terméktől függetlenül.
Mi az egyes érdekelt felek álláspontja? Ki melyik alternatívát támogatja?
A fogyasztói szervezetek általánosságban támogatják az előnyben részesített szakpolitikai alternatívákat. Az 1., a 3. és a 4. alternatíva esetében a javasoltaknál ambiciózusabb intézkedéseket részesítenének előnyben. A vállalkozói szövetségek az 1. és a 4. alternatívát hatékony megoldásnak tartják, azonban felhívták a figyelmet az ezekből eredő mérsékelt költségekre is. A 3. alternatívával kapcsolatban e körben némi ellenállás tapasztalható a magasnak vélt költségek miatt. Azonban az 5. alternatívát leginkább az érdekeltek e csoportja tartja hatékonynak. A nemzeti hatóságok általánosságban támogatják a kiválasztott alternatívákat, különösen a 3., a 4. és az 5. lehetőséget, mivel ezek megkönnyítenék az általuk végzett jogérvényesítési munkát.
C. Az előnyben részesített alternatíva hatásai
Melyek az előnyben részesített alternatívák előnyei?
A fogyasztók – összességében jelentős előnyeik keletkeznének. Az alábbiaknak köszönhetően képesek lennének jobb döntéseket hozni: – az értékesítési helyen hozzáférhetőbb és megbízhatóbb információk biztosítása a tartósságra vonatkozó gyártói jótállás meglétéről, valamint az ingyenes szoftverfrissítések biztosításának az időtartamáról, – javíthatósági pontszám vagy más releváns javítási információk elérhetősége, – a zöldrefestéssel, a korai elavulással, valamint a nem átlátható és nem hiteles fenntarthatósági címkék és digitális információs eszközök használatával szembeni fellépés. A jogaik védelme is hatékonyabb lenne: – könnyebben felismerhetnék, hogy mely termékek rendelkeznek a tartósságra vonatkozó kiterjesztett gyártói jótállással, és ezt választhatnák, ha megfelel az igényeiknek, – kevésbé tévesztenék meg őket a környezetbarát jellegre vonatkozó hamis állítások, valamint a megbízhatatlan/átláthatatlan fenntarthatósági címkék és digitális információs eszközök, – az általuk megvásárolt termékek nem hibásodnának meg a vártnál hamarabb. A környezet A fogyasztók nagyobb valószínűséggel választanának fenntartható termékeket (olyan termékeket, amelyek előállításuk kisebb környezeti hatással jár, és amelyek a jelenleginél várhatóan tartósabbak és jobban javíthatók lesznek). A vállalkozások Az egyes uniós országok által hozott egyoldalú intézkedések kevesebb potenciális akadályt jelentenének a határokon átnyúló kereskedelemben. Különösen a 3., a 4. és az 5. alternatíva járulna hozzá az egyenlő versenyfeltételek megteremtéséhez, mivel ezek az egyes piaci szereplők által alkalmazott tisztességtelen gyakorlatok megszüntetésére irányulnak.
Milyen költségekkel járnak az előnyben részesített alternatívák?
A vállalkozásoknál jelentkező többletköltségek a tartósságra vonatkozó jótállással, az ingyenes szoftverfrissítési időszakokkal és a javításokkal kapcsolatos tájékoztatás nyújtásából fognak eredni. Ezek a költségek azonban várhatóan alacsonyak lesznek, és – bár valószínűleg tovább fogják hárítani őket a

fogyasztókra – várhatóan nem gyakorolnak majd negatív hatást a keresletre, különösen mivel a fogyasztók sokkal szívesebben fizetnek majd a tartósabb vagy könnyebben javítható termékekért.

A zöldrefestés és a korai elavulás kezelése is további költségekkel fog járni, de elsősorban azon vállalatok esetében, amelyek jelenleg is alkalmazzák ezeket a gyakorlatokat. Azok a vállalkozások, amelyek nem alkalmaznak ilyen gyakorlatokat, valójában profitálni fognak az egyenlő versenyfeltételekből és az említett gyakorlatok megszűnéséből.

A fenntarthatósági címkék és a fenntarthatósági információs eszközök átláthatóságát és hitelességét biztosító szabályok elfogadása nyomán növekedni fognak az ilyen címkéket és eszközöket fenntartó szervezetek költségei. Ezeket várhatóan tovább fogják hárítani az említett címkéket használni kívánó vállalkozásokra, de az is előfordulhat, hogy a vállalkozások a jövőben kevesebb címkét fognak igényelni.

A nemzeti hatóságoknak az új kötelezettségek érvényesítésével kapcsolatban keletkeznek majd költségei. Néhányan azonban megjegyezték, hogy a zöldrefestésre és a korai elavulásra vonatkozó egyértelműbb szabályok még megtakarításokkal is járhatnak a hatóságok számára, tekintettel a jelenlegi szabályok érvényesítésével kapcsolatos nehézségekre és az ahhoz szükséges erőforrásokra.

Megjegyzendő továbbá, hogy a különböző alternatívák kombinálása a végrehajtási költségek és a vállalkozások költségei (például az új intézkedések megismerésével és a belső ellenőrzésekkel kapcsolatos költségek) tekintetében méretgazdaságossági előnyöket eredményezne.

Milyen hatást gyakorol a fellépés a kkv-kra és a versenyképességre?

A hatályos uniós fogyasztóvédelmi joggal összhangban nem vonatkoznak mentességek a kis-, közép- és mikrovállalkozásokra, mivel ez ellentétes lenne a fogyasztóvédelmi szabályok általános céljával. Ez a kkv-k érdekeivel is ellentétes lenne, mivel a fogyasztók alacsonyabb szintű védelmet élveznének, ezért kevésbé bíznának bennük, amikor tőlük vásárolnak.

Tehát a fent említett költségek a kkv-kat is terhelik. Ugyanakkor a tisztességesebb piaci gyakorlatokból is profitálnának, ami egyenlő versenyfeltételekhez vezetne, csökkentené a határokon átnyúló kereskedelem akadályait, és megelőzné, hogy a különböző országok által alkalmazott eltérő megoldások miatt a jogszabályok tekintetében széttagoltság keletkezzen az EU-ban.

Jelentős lesz-e a tagállamok költségvetésére és közigazgatására gyakorolt hatás?

A nemzeti közigazgatásoknak az új szabályok végrehajtásával kapcsolatban többletköltségei fognak keletkezni, azonban a 4. és az 5. alternatíva akár megtakarításokat is eredményezhet, a kiválasztott alternatívák kombinálásával pedig méretgazdaságossági előnyök is elérhetők.

A kiválasztott alternatívák emellett a végrehajtásra vonatkozó közelmúltbeli jogszabályi változások révén elért fejlődésre is támaszkodhatnak.

Lesznek-e egyéb jelentős hatások?

Nem került sor egyéb jelentős hatások megállapítására, az EU-n kívüli országok tekintetében sem.

Az alternatívákat abból a szempontból is értékeltük, hogy összhangban vannak-e más jogszabályokkal és más előkészítés alatt álló kapcsolódó kezdeményezésekkel, és ezt a szempontot kellően figyelembe vettük az előnyben részesített alternatívák kiválasztásakor. Valamennyi kiválasztott alternatívát úgy dolgoztunk ki, hogy kiegészítse a hatályos jogszabályokat, és megkönnyítse a végrehajtást.

Arányosság?

A fentieknek megfelelően több olyan előnyben részesített szakpolitikai alternatívát is meghatároztunk, amely biztosítja, hogy ez a kezdeményezés összhangban legyen a zöld állításokra és a fenntartható termékekre vonatkozó, jelenleg előkészítés alatt álló kezdeményezésekkel.

A kiválasztott alternatívák a fogyasztókat jelenleg érő károk, a fogyasztói jólét várható növekedése, a vállalkozásoknál és a közigazgatásban jelentkező költségek, valamint a szén-dioxid-kibocsátás és egyéb környezeti hatások csökkenéséből eredő várható pozitív társadalmi hatások fényében arányosnak tekinthetők.

A vállalkozások számára kiemelten magas költségekkel járó alternatívákat nem választottuk ki, vagy már a vizsgálat korai szakaszában elvetettük.

D. További lépések

Mikor kerül sor a szakpolitikai fellépés felülvizsgálatára?

Azt javasoljuk, hogy a rendszeres nyomon követés mellett 3 évvel a végrehajtás után kerüljön sor a kezdeményezés működéséről szóló jelentéstételre.